

ФОРТЕПІАННИЙ АЛЬБОМ “У ДЖАЗОВИХ ТОНАХ” ЮРІЯ РЕШЕТАРА
(музично-виконавський аспект)

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходінка до духовності / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2006. – 271 с.
2. Ващенко Г. Виховання волі і характеру / Г. Ващенко. – К.: Школяр, 1999. – 385 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 слів і словосполучень / гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: Перун, 2005. – 1728 с.
4. Вишневецький О. Сучасне українське виховання: пед. нариси / О. Вишневецький. – Львів, 1996. – 238 с.
5. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
6. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Концепція національного виховання учнівської молоді // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 19 – 25.
8. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах / mon.gov.ua / Освіта / *patriotichne – vix – metodichni* – 19 – 05 – 2015. Pdf.
9. Русова С. Суспільні питання виховання / С. Русова // Життя і знання. – 1920. – Ч. 6 (18). – С. 161 – 163.
10. Сухомлинська О.В. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2010. – № 2. – С. 10 – 14.
11. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5 т. / В.О. Сухомлинський. – К., 1977. – Т. 3. – С. 9 – 282.
12. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні / К.Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори: у 2-х т. / К.Д. Ушинський. – К., 1983. – Т. 1: Теоретичні проблеми педагогіки. – С. 43 – 103.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2016

УДК 78.071:786.2

Олександра Німилович, доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ФОРТЕПІАННИЙ АЛЬБОМ “У ДЖАЗОВИХ ТОНАХ” ЮРІЯ РЕШЕТАРА
(музично-виконавський аспект)

Стаття розкриває особливості фортепіанного доробку відомого українського композитора Юрія Решетара (альбом “У джазових тонах”) та його творчого використання в процесі музичного виховання молоді.

Ключові слова: Юрій Решетар, фортепіанна музика, цикл, мініатюра, образність, педагогічний репертуар.

Літ. 7.

Александра Нимилович, доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ФОРТЕПІАННИЙ АЛЬБОМ “В ДЖАЗОВИХ ТОНАХ” ЮРІЯ РЕШЕТАРА
(музично-виконавський аспект)

Стаття розкриває особливості фортепіанного педагогічного достояння відомого українського композитора Юрія Решетара (альбом “В джазових тонах”) та його творчого використання в процесі музичного виховання молоді.

Ключевые слова: Юрій Решетар, фортепіанна музика, цикл, мініатюра, образність, педагогічний репертуар.

Olexander Nymylovych, Associate Professor of the Musicology and Piano Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE PIANO ALBUM “IN JAZZ TONES” BY YURIY RESHETAR
(The music and performing aspect)

This article shows the peculiarities of piano’s pedagogical creations of the famous Ukrainian composer Yuriy Reshetar (an album “In jazz tones”) and his creative usage in a process of our youth’s education.

Keywords: Yuriy Reshetar, piano music, a cycle, a miniature, picturesqueness, the pedagogical repertoire.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку національної школи гостро постала проблема виховання молодого покоління на основі, з одного боку творчої спадщини українських педагогів, композиторів, які в різні історичні періоди

нагромадили вагомий досвід навчання і виховання молоді та в силу певних обставин були малознаними, а з іншого – впровадження до навчального процесу творів сучасних українських композиторів.

Джаз, як вид музичного мистецтва, сягає

ФОРТЕПІАННИЙ АЛЬБОМ “У ДЖАЗОВИХ ТОНАХ” ЮРІЯ РЕШЕТАРА
(музично-виконавський аспект)

глибин народних джерел. Він став одним з найбільш популярних видів сучасного музичного мистецтва – оркестрового, інструментального, вокального, хорового. У фортеп'яній творчості українських композиторів Мирослава Скорика, Геннадія Саська, Віктора Теличка, Юрія Решетара, Ігора Гусєва, Расіма Рамазанова, Олександра Саратського та ін. відбуваються взаємовпливи і взаємопроникнення жанрів музики академічної традиції і музики джазової.

Характерною особливістю багатьох музичних творів різних жанрів і стилевих напрямів у творчості Юрія Решетара є джазовість. Його фортеп'янні джазові п'єси характерні поліжанровістю, поліритмічністю, синкопованістю, динамізацією розвитку музичного матеріалу.

Ю. Решетар пише чимало фортеп'янних творів, інструментальних п'єс у джазовому стилі. Серед них, власне і фортеп'яний альбом “У джазових тонах”. Слід наголосити, що цей доробок Ю. Решетара малознаний і малодосліджений, а необхідність вивчення і використання засад творчості композитора в сучасних умовах національної школи, важливі й актуальні на цьому етапі розвитку українського освітнього процесу.

Мета дослідження полягає в окресленні особливостей фортеп'янного педагогічного доробку відомого українського композитора Юрія Решетара у поєднанні із загальноукраїнськими тенденціями задля творчого використання в процесі музичного виховання підростаючого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Юрія Решетара та його композиторський доробок розкриті доволі фрагментарно у нечисленних статтях: М. Пукій [2], Л. Самійленко [6]; В. Коскіна [4]. Твори педагогічного спрямування переважно не розглядалися дослідниками. Отож, постає необхідність вивчення фортеп'янного дидактичного доробку митця.

Вклад основного матеріалу. Можливість і здатність займатися улюбленою справою надихає. Творчість для композитора – це спілкування із чимось тасмичним, прекрасним і чудовим. Сутність кожного митця розкривається саме у творчості. Юрій Решетар відомий насамперед як композитор, джазовий піаніст, аранжувальник, проте його композиторський доробок містить вагомий пласт малознаної музичної творчості у різних жанрах – фортеп'янному, хоровому, оркестровому, камерно-вокальному.

Юрій Решетар народився 17 квітня 1961 року в селі Нагірне на Львівщині. Виявивши з дитинства музичні здібності, майбутній

композитор навчався у Львівському музично-педагогічному училищі (1976 – 1980), згодом в Дрогобицькому педагогічному університеті ім. І. Франка (1982 – 1987). Тут розпочалося й утвердилося його музичне становлення спочатку як виконавця-баяніста, а згодом, вже у вищій школі, молодий музикант остаточно збагнув, що його улюбленим інструментом все ж є фортеп'яно. Відтоді розпочалася щоденна титанічна праця із вдосконалення піаністичної майстерності у класі фортеп'яно педагога Ольги Сятецької, наполегливе оволодіння музичними науками і здобування міцних знань.

Після закінчення навчання, від 1987 до 1993 року Ю. Решетар працював викладачем фортеп'яно і теорії музики, керував музичними колективами у Бердичівському педагогічному училищі. Там він розгорнув виконавську, композиторську та педагогічну діяльність.

У доробку композитора твори для фортеп'яно, симфонічного оркестру, ансамблів різних складів, пісенні композиції. Пісня Ю. Решетара “Маленький ангел” на слова Марії Морозенко на Міжнародному фестивалі “Світ музики” (Італія, 2000) нагороджена Гран-Прі, а пісня “Наш день” (слова Зої Ружин) була визнана кращою на Всеукраїнському конкурсі (2003) і затверджена офіційним гімном сім'ї та молоді України.

Як композитор, Юрій Решетар співпрацює з народними артистами України – В. Шпортьком, О. Василенком, заслуженими артистами М. Одольською, О. Пекун, акторкою Н. Сумською, оперними співаками Л. Забаштою, М. Свято та ін. У 1995 – 2000 рр. музикант співпрацював з Тарасом Петриненком і його гуртом “Троно”. Від 1997 року ввійшов до нового складу групи “Ван-Гог” як виконавець на клавішних інструментах і бек-вокаліст. У складі гурту став лауреатом: Всеукраїнського телеконкурсу “Хіт року” (1998), Всеукраїнського радіофестивалю “Пісня року” (2000), записав ряд компакт-дисків.

У 1994, а згодом у 1999 році Ю. Решетар здійснив гастрольні поїздки до США (Нью-Йорк). Гастрольює містами України, Польщі, Об'єднаних арабських еміратів (2010 – 2012, Дубай), Німеччини (Франкфурт-на-Майні, 2015 – 2016), Франції (Страсбург, 2016) як піаніст і композитор.

24 серпня 2012 року Ю. Решетар удостоєний почесної відзнаки – медалі “Батьківщина Тараса Шевченка” (№ 39) за особливі заслуги з відродження Шевченківського краю. У червні 2016 року був прийнятий до Національної спілки композиторів України.

Юрій Решетар – автор близько 100 пісень на вірші українських класиків та сучасних поетів і

ФОРТЕПІАННИЙ АЛЬБОМ “У ДЖАЗОВИХ ТОНАХ” ЮРІЯ РЕШЕТАРА
(музично-виконавський аспект)

понад 200 інструментальних композицій. У композиторському доробку: Концерт для фортепіано, флейти та жіночого хору (1987); Концерт для фортепіано з оркестром до мінор (за мотивами лемківських мелодій, 2012); “Fantastic dance” для струнних і фортепіано (1991); Триптих для мішаного хору “Срібні птахи лелек” на вірші Богдана Стельмаха (1989); Хорова сюїта “Сім струн” на вірші Лесі Українки (1990); “Стежечка” для мішаного хору на вірші Івана Франка; “О, ніч чудовна і чудова” диптих для жіночого хору на слова О. Олесея (1993); збірка романсів “Чому з тобою ми не хвили” на вірші українських поетів (1989); Тема з варіаціями для фортепіано “За часів Аскольда” (1990); 12 вальсів в класичному стилі для фортепіано (1989); Сім прелюдій для фортепіано (1993); Три музичні моменти для фортепіано (2003). Композитор написав музику до кінофільму “Берег”, мультиплікаційного фільму “Пан Ніхто”. У 2015 році з’явився “Джазовий альбом” для фортепіано.

Як професійна музична традиція, джаз виник на межі XIX – XX ст. у США в процесі синтезу африканської та європейської культур. З’явився він як поєднання декількох музичних культур і національних традицій.

Упродовж XX ст. джаз став універсальним, об’єднуючим засобом культурного спілкування для своїх прихильників у всьому світі. У джазовому стилі працювали композитори – Дж. Гершвін, К. Дебюссі, М. Равель, А. Копланд, А. Онеггер, Д. Мійо, І. Стравінський, П. Хіндеміт, Р. Щедрін, А. Ешпай, А. Шнітке. Від середини 30-х рр. XX ст. стало очевидним, що джаз – це не модна музична течія, а повноцінне, захоплююче музичне мистецтво, яке представило своїх видатних виконавців і композиторів.

У фортепіанній музиці джазові елементи застосовувалися протягом XIX ст. у французькій композиторській школі (“*Golliwog’s Sawkwalk*” з “*Children’s Corner*” К. Дебюссі (1908) один з перших зразків використання джазового матеріалу), композиторами Європи і Америки, як також і України. За різних часів, у різних композиторських стилях джазові елементи використовувалися і сприймалися своєрідно: як розважальне мистецтво, як засіб оновлення музичної мови, як символ епохи, як музика антигуманних, або навпаки, гуманістичних цінностей, як композиторська модель, як найяскравіша історична музична культура [1].

У новому фортепіанному циклі Юрія Решетара, що носить назву “У джазових тонах” [5], композитор представив дванадцять композицій: “Дивертисмент”, “Старовинна

французька пісня без слів”, “Менует”, “Експромт”, “Джаз-вальс”, “Далеко, за межею горизонту”, “Поїзд до Кракова”, “Елегантний вальс”, “Танець пінгвінів”, “Коломийка”, “Топак”, “Ноктюрн”.

Розпочинається збірка п’єсою “Дивертисмент (Інтродукція)”. Загалом дивертисментом (фр. *divertissement* – розвага, забава) називають музичні інструментальні твори, що писалися переважно як розважальні номери. Музичні дивертисменти могли складатися з декількох частин і призначалися для різних інструментальних складів (від одного інструмента до камерного ансамблю й оркестру). Автор композиції також подає ще і її другу назву – інтродукція (лат. *introductio* – вступ), неначе визначаючи подвійне навантаження цього твору – світлого характеру зачин усього збірника, забавна мініатюра, яка вводить у світ джазових тонів і ритмів циклу. Оригінальна, лаконічна і виразова тема, яка не має надто широкого інтонаційного розвитку в поєднанні з прозорою фактурою, пунктирним ритмом, жвавим темпом, синкопами наповнюють мініатюру глибоким змістом і почуттям.

“Старовинна французька пісня без слів” – більш розгорнена п’єса, написана у простій тричастинній формі, темп *Andante*. Форма вільної наспівної фортепіанної мініатюри захоплювала багатьох композиторів романтичного напрямку. Серед пісень без слів відомо композиції Ф. Мендельсона, Ш.-В. Алькана, І. Мошелеса, А. Рубінштейна, Е. Гріга, Г. Форе, М. Лисенка, Д. Січинського, Л. Ревуцького та ін. П’єса Ю. Решетара саме й увібрала в себе риси цього інструментального жанру і французьких ліричних пісень, пасторалей, які відображають світ почуттів і переживань людини. Чудова наспівна мелодія, майстерно облєтена прозорими мелодизованими побудовами та акордовими послідовностями у супровідній партії лівої руки підкреслює кантиленні ознаки теми, все ж із застосуванням синкоп. У середній частині, яка побудована на іншому тематичному матеріалі, викладеному терціями в партії правої руки, композитор використовує вкраплення джазової гармонії в окремих тактах, що додає п’єсі свіжості, легкості і м’якості.

П’єса “Менует” – це стилізація під середньовічний менует з вплітанням джазової гармонії і ритмічної канви. Загалом же танець менует з’явився при дворі французького короля близько XVI ст. і був основним придворним танцем від середини XVII до середини XVIII ст. З Франції він поширився у всій Європі. У XVIII ст.

менуєт включається в клавирні сюїти, займаючи місце між сарабандою і жигогою. Він вважався рухливим танцем з простою фактурою. На відміну від більшості танців епохи бароко, менуєт не зник, а став частиною циклічної форми в класичних сонатах і симфоніях XVIII і XIX століть. Це один з найвитонченіших, урочистих і граційних танців, його вважали перлиною балу. Менуєт у сучасному трактуванні – це статечний і граціозний танець, для якого передусім важливі галантність і добірність рухів. Танець має помірний темп і тридольний розмір [7, 198].

Ю. Решетар у своїй п'єсі, свідомо відтворюючи основні прикмети цього танцю (прозорість фактури, тридольний розмір, темп *Andante*, характерні мелодичні звороти), творить оригінальну композицію, тема якої разом з поліфонізованою фактурою навівають паралелі з менуєтами епохи бароко чи класицизму. Характерні риси менуєту – церемонні уклони, урочисті проходи вперед, убік і назад, витончені кроки, присідання і легке ковзання, автор твору втілює за допомогою подвійного проведення теми з незначними змінами, плавної супровідної лінії у партії лівої руки, поступеневого розвитку мелодії. Проте у середньому розділі композитор майстерно здійснює джазову імпровізацію на цю тему, застосовуючи акордові послідовності, тональні зсуви, наче шукаючи основної тональності твору *c-moll* та повертається до первісного викладу теми твору. “Менуєт” Ю. Решетара характерний витонченістю і граційністю.

“Експромт”. Важливий середромантичних жанрів у музичному мистецтві жанр експромту утвердився як лірична п'єса переважно для фортепіано, створена наче раптово, в результаті імпровізації, без попереднього обдумування. У музиці експромт та імпровізація поняття споріднені, але мають і свої відмінності. Музикант імпровізує безпосередньо під час концерту, тобто імпровізація існує тільки в час цього єдиного звучання, а Експромтом композитори називають п'єсу, яку імпровізовано створивши, записують. У скарбниці світового музичного мистецтва популярними стали експромти Ф. Шуберта, Ф. Шопена, Р. Шумана, Е. Гріга, М. Лисенка, Я. Степового, С. Лукіянович-Туркевич, Г. Ляшенка, М. Степаненка, І. Мартона, В. Кирейка.

“Експромт” Ю. Решетара написаний в імпровізаційній манері, з регулярною ритмічною пульсацією в поєднанні зі стрункістю побудови твору, в якому проглядається тричастинність. Перший розділ і реприза подібні за викладом і тематичним матеріалом, а розгорнена середина сприймається як імпровізація на щойно створену

тему. Фортепіанна фактура дещо поліфонізована, насичена довгими витриманими тривалостями, синкопами. П'єса настроєва, вирізняється яскравим ліризмом, свободою музичного розвитку.

У ритмічно-структурному вигляді “Джаз-вальс” для фортепіано з'явився вперше у 1920-х рр. Першими зразками стали твори С. Джопліна. Згодом, після записів квартету Д. Брубєка в 1950 – 60-х рр. “Джаз-вальс” здобув велику популярність. Серед відомих творів цього жанру – Вальс (у джазових тонах) Д. Шостаковича, Джаз-вальс Ю. Весняка, Джаз-вальс К. Нортон та ін. Жанр джаз-вальсу став популярним і в українській фортепіанній музиці, а саме в творчості Г. Саська.

У творчому доробку Ю. Решетара вагоме місце посідає Джаз-вальс, адже він був опублікований у 2000 році першим із фортепіанних творів композитора [3, 13 – 16]. Яскраві хроматичні та мелодичні ходи, синкоповані ритми, джазові звороти, акордова фактура – все це надає композиції не тільки приємного звучання, а й яскравого змісту. За своїм характером твір спокійний, виважений. Написаний у притаманному для вальсу розмірі 3/4, темп *Moderato fast waltz tempo* (в помірно швидкому вальсовому темпі). Фактура твору вирізняється застосуванням довгих акордових звучностей, на тлі яких відбувається виклад мелодичного зерна твору. Джаз-вальс написаний у простій тричастинній формі. Динаміка твору контрастна. Середня частина характерна проведенням теми у партії правої руки у басовому ключі, а супровідний матеріал ліва рука проводить вище від звучання теми, таким чином відбувається гра з перехрещенням рук і особливо важливо виконавцю вивести яскраво мелодичну лінію, збагачену тріолями на кшталт мордентів. Динамічний розвиток середньої частини від *tr* веде до наростання і кульмінаційної вершини всього твору, викладеної октавними і акордовими насиченими пасажами і проведеннями до повнозвучного *f*. Після висхідного арпеджованого пасажу повертається тема першої частини у стислому викладі. Завершується твір мрійливо затихаючим, гамоподібним висхідним пасажем на витриманих тонах з використанням густої педалі.

Твір Юрія Решетара “Джаз-вальс” – цікава п'єса з використанням традиційного для таких творів викладу, з ускладненням фактури віртуозними пасажами, октавно-акордовими каскадами, короткими хроматичними майже глісандованими пасажами та стане добрим зразком для молоді на шляху знайомства з джазовою музикою.

ФОРТЕПІАННИЙ АЛЬБОМ “У ДЖАЗОВИХ ТОНАХ” ЮРІЯ РЕШЕТАРА
(музично-виконавський аспект)

Певний період в історії джазу (від його зародження до 20-х років ХХ століття) нерідко оцінюється як суто фольклорний. “Фольклорний” джаз став основою його подальшого розвитку. Поступово джаз збагачувався шляхом синтезу афро-американських форм з новими національно-етнічними елементами культур інших народів. У 1940-х роках виник афро-кубинський напрямок, а згодом утворилася велика кількість самостійних національних шкіл джазу в усьому світі. Можна з упевненістю стверджувати, що сучасний джаз збагатився завдяки звучанню народних інструментів різноманітного національного походження. В Україні до складу джазових ансамблів музиканти сьогодні долучають дрибму, кобзу, бандуру, сопілку і, навіть, трембіту.

Джаз, як імпровізаційна музика, вишукано звучить і на матеріалі українського фольклору. Власне, у фортепіанному доробку Ю. Решетара є цікаві твори “Коломийка” і “Гопак”, які ввійшли до альбому.

“Коломийка” Ю. Решетара – весела ритмічна джазова трансформація жанру. Токатність (твір написаний в чіткому, швидкому темпі відривистими звуками однакової короткої тривалості (восьмі), характерні коломийкові інтонації, імпульсивні акценти і наголоси, різкі динамічні співставлення вже з перших тактів звучання фортепіанної п’єси викликають слухові асоціації з грою на цимбалах в ансамблі “троїстик” музик.

Токатна фактура у крайніх розділах твору приховує у середніх голосах виразні танцювальні коломийкові звороти. І лише у середньому епізоді при звучанні октавно-акордової насиченої фактури в тональності d-moll викристалізується яскрава коломийкова тема. Використання дрібніших тривалостей, короткочасне зміщення метричної пульсації на другу і четверту долі звучать тут особливо експресивно-виразно.

В репризі повертається початкове розгортання танцювального мотиву, який dorостає до найвищого динамічного спалаху на *ff* у кінцевому такті твору. Віртуозна “Коломийка” вимагає від виконавця доброго відчуття риму, чіткої пульсації, вміння прослухати приховані тематичні звороти у середніх голосах акордово-інтервальної фортепіанної фактури, збагаченої джазовою акордовою палітрою.

“Гопак” – бурхливий і темпераментний український народний танець, відомий у цілому світі. Особливою його рисою є демонстрація сили, спритності, героїзму та благородності. Композитору в однойменній п’єсі вдалося оригінальними засобами (ладові співставлення –

мажоро-мінор (С-а), джазова гармонічна канва) створити цікаву п’єсу варіаційно-імпровізаційного характеру, де тема танцю звучить спочатку в одноголосному викладі у правій руці та з акордовим супроводом у лівій. Згодом фактура повністю стає акордовою, проте у ній проглядаються тематичні лінії. Після віртуозного пасажу через усю клавіатуру фортепіано востаннє звучить тема гопака у повному викладі й цікавій гармонізації, творячи колорит запального і безстрашно-героїчного танцю. Застосовувані автором штрихи, гармонія і фактурний виклад надають твору то мужнього і героїчного, то радісного і запального звучання.

“Далеко, за межею горизонту” – на перший погляд прозора мініатюра, свobodного, спокійного характеру. Втім, коли виконавець не зуміє прослухати і вивести усі тематичні імітації у чотириголосній фактурі фортепіано, чи переведення тематичної лінії з одного голосу в інший, твір втратить свою просторовість, замріяність і споглядальність у першому і репризному розділі та оркестрову багатобарвну палітру в середньому епізоді.

Унікальною особливістю музичного мистецтва є здатність, за допомогою звукової палітри, передавати певні настрої людей, зобразити чимало дій і явищ оточуючого світу: спів птахів, коливання хвиль, цокання годинника, відлуння, стукіт коліс, краплі дощу і т. д. Творці музичних композицій доволі часто називають свої твори тими образами і сюжетами, які виринають в їхній уяві, в процесі написання музики. До таких програмних музичних творів належать і композиції Ю. Решетара і, зокрема, п’єса “Поїзд до Кракова”. У цій тричастинній композиції перший розділ і реприза навівають настроїв подорожі завдяки розміреному чіткому вісімковому поступу (п’ятидольний розмір) в партії лівої руки, що нагадує рух потяга, й накладанню синкопованих мотивів, викладених акордовою фактурою в партії правої руки. Короткий віртуозний хроматизований висхідний пасаж переводить перший розділ твору до звучання милозвучної мазурки. Тридольний розмір, особлива ритмоструктура, притаманна народним мазуркам, арпеджовані співзвуччя, чудова мелодична лінія творять граціозний і стриманий танець, неначе окреслюючи пейзаж старовинного Кракова. Реприза знову повертає виконавців і слухачів до атмосфери цікавої подорожі.

“Танцюючий пінгвін” – жартівлива мініатюра, яка відтворює смішні рухи цих морських нелітаючих птахів. Під водою пінгвіни здатні

розвинути велику швидкість, проте особлива будова тіла робить їх вайлуватими на суші. Отож, особливістю твору є мелодична лінія, якій властива велика кількість пауз. Такий засіб, при використанні ще й тріольних хроматизованих зворотів, викладу в терцію і сексту, джазових гармонічних барв вимальовує образ танцюючого пінгвіна на тлі витриманої ритмічно-пульсуючої структури у партії лівої руки, яка намагається втримати на ногах цього незграбного “актора”.

Вальс – один з найромантичніших і найпопулярніших танців, елегантний, стриманий, який вимагає високої дисципліни і хорошої техніки. Такою постає перед виконавцями і слухачами п’єса “Елегантний вальс”. Навіяний поетичними ліричними настроями, романтичний за свободою викладу, імпровізаційний із джазовим забарвленням твір Ю. Решетара творить враження організованого матеріалу з відточеною формою (вступ і три частини), де кожна деталь, кожна побудова чітко співзвучна з іншими, створюючи єдиний натхненний образ із застосуванням певного арсеналу джазових гармоній, техніки і віртуозного піанізму.

“Ноктюрн” – написаний з присвятою для матері композитора, яка в молодому віці відійшла у засвіти. Твір особливо вишуканий і натхненний. Загалом же в музичному мистецтві Ноктюрн – це музична композиція, переважно інструментальна, що навіяна поетичним настроєм ночі. Гомофонно-гармонічна фортепіанна фактура “Ноктюрну” Ю. Решетара захоплює виконавця і слухача чудовою і світлою мелодичною лінією. Дедикація скеровує до визначення певного кола ідей та їхнього образно-художнього втілення. Знаково те, що таку сокровенну тему композитор втілює у жанрі ноктюрну. Характерна для твору експресивно-лірична манера висловлювання, гра тембральними властивостями фортепіано лише підсилюють внутрішньо-психологічні засади композиторського задуму.

Розпочинається твір як милий спогад про дорогу людину з кантиленної звукової канви на *p* у партії лівої руки, яку композитор вибудовує за допомогою плавного руху рівномірними вісімками, а права рука виводить наспівно-випуклу, особливо ніжну мелодичну лінію. Чітка тричастинна будова твору, кришталево-казкове звучання незабаром переростає в іншу сферу, де автор за допомогою фігураційних переливів рівномірних шістнадцяток вносить дещо схвильованіший настрій у загалом ніжну тканину композиції.

Реприза знову повертає до первісного викладу і розвиток твору приводить до логічного

завершення висхідним ходом рівномірними вісімками на затихаючій динаміці через усю клавіатуру фортепіано. Проте цей хід переривається витриманою паузою, після якої звучить невеличка кода. Вона вирізняється емоційним сплеском, де фактурний розвиток приводить до короткочасного застосування кластерних співзвуч, на тлі яких у високому регістрі звучать шістнадцяткові переливи і завдяки виразовій спроможності фортепіано розчиняються в притишеній гучності, несучи змістове та духовне спрямування, яке криється в присвяті автора – “Моїй Матері”.

Висновки. Музичні твори долають чимало перепон на шляху від їхньої появи у доробку композитора до сприйняття слухачами, оскільки важливо не лише створити і записати композицію, а й майстерно виконати, творчо інтерпретувати скомпонуваний текст. Тож музичний твір, передусім, постає як комплекс виконавчих трактувань, які вбирають й індивідуальні відчуття, а також особливості епохи, історичні процеси музичного мистецтва та музичного життя.

Дидактично-виконавський контекст джазової фортепіанної музики Ю. Решетара має важливе значення, адже одним із шляхів модернізації сучасної музичної освіти в Україні є збагачення традиційних підходів до професійної підготовки музиканта-виконавця художніми принципами естрадно-джазового мистецтва. **Синтез класичних жанрів і джазовості** у композиторській творчості Ю. Решетара, її світла аура і свобода, жанрово-стилістичні особливості, метроритмічні комбінації, динамічно-тембральна палітра, фактурні побудови, виконавська інтонаційна виразність його музики передбачають яскраву емоційну зумовленість її виконання, спонукають до значущого ціннісного значення авторської програми, до змістовності художніх образів, власне, до самотності художньої інтерпретації. Фортепіанні композиції Юрія Решетара, без сумніву, стануть популярними, виконуваними та сприятимуть формуванню добрих естетичних смаків і творчих здібностей молоді.

1. Івахова К.П. Джазові фортепіанні твори Мирослава Скорика: дидактично-виконавський аспект / К.П. Іванова // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – К.: Міленіум, 2012. – С. 157 – 162.

2. Пукій М. Лемківська Ватра в Нагірному [електронний ресурс] / Марія Пукій // Режим доступу: <http://lemky.com/275-lemkivska-vatra-v-nagirnomu.html>

3. Решетар Ю. Джаз-вальс // Джазові вальси для

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ РОБОТИ ДИРИГЕНТА-ХОРМЕЙСТЕРА

фортепіано / Упор. Ю. Решетар. – К.: Рондо, 2000. – С. 13 – 16.

4. Решетар Ю. Щоб вивести композитора з тіні, треба вивести співаків на чисту воду: [Бесіда з комп., аранжувальником, джаз. піаністом Юрієм Решетарем / Записав Володимир Коскін] // Демократична Україна. – 2005. – № 86. – 6 січня. – С. 9.

5. Решетар Юрій. У джазових тонах. Для

фортепіано: [навчальний посібник] / Редактор-упорядник Олександра Німилович. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – 48 с.

6. Самійленко Л. Великодні забави на День Матері / Леся Самійленко // Слово Просвіти. – 2003. – Ч. 21 (189). – 21 – 27 травня. – С. 16.

7. Юцевич Ю. Музика: словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 352 с.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2016

УДК 78.071.2:78.087.68:159.925.8

Михайло Ковбасюк, доцент кафедри хорового співу
Світлана Теодорович, викладач кафедри хорового співу факультету культури мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ РОБОТИ ДИРИГЕНТА-ХОРМЕЙСТЕРА

У статті проаналізовано психологічний аспект роботи диригента, визначено структуру психологічної діяльності диригента-хормейстера. Акцентовано увагу на важливості психологічної зрілості диригента-хормейстера для роботи з хоровим колективом.

Ключові слова: диригент-хормейстер, хоровий колектив, психологічний аспект, умиротворення, душевна рівновага, психологічна зрілість.

Лит. 11.

Михайло Ковбасюк, доцент кафедри хорового пения
Светлана Теодорович, преподаватель кафедры хорового пения факультета культуры и искусств
Львовского национального университета имени Ивана Франко

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАБОТЫ ДИРИЖЁРА-ХОРМЕЙСТЕРА

В статье проанализирован психологический аспект работы дирижёра, определена структура психологической деятельности дирижёра-хормейстера. Акцентировано внимание на значимости психологической зрелости дирижёра-хормейстера для работы с хоровым коллективом.

Ключевые слова: дирижёр-хормейстер, хоровой коллектив, психологический аспект, умиротворение, душевное равновесие, психологическая зрелость.

Mykhaylo Kovbasyuk, Associate Professor of the Choral Singing Department
Svitlana Teodorovych, Lecturer of Choral Singing Department Culture and Arts Faculty
Lviv Ivan Franko National University

THE PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF WORK OF CONDUCTOR AND CHOIRMASTER

This article analyses the psychological aspect of a conductor's work and defines the structure of psychological work of conductor and choirmaster. The article also focuses on the importance of psychological maturity of a conductor and choirmaster for the work with a choir.

Keywords: a conductor and choirmaster, a choir, psychological aspect, conciliation, psychic balance, psychological maturity.

Постановка проблеми. Хоровий спів – це душа українського мистецтва, найдемократичніший жанр, в якому віками втілювалися заповітні мрії і сподівання людини, її прагнення до краси і досконалості.

В сучасному мистецькому житті України значно збільшилась чисельність хорових колективів, які гідно демонструють високий рівень хорової школи України як всередині країни, так і за кордоном. Особливої актуальності набуває зараз особистість хормейстера, його психологічна готовність до роботи з колективом співаків.

Сьогоднішня практика хорової культури базується на диригентському типі хормейстерського професіоналізму, що є досить багатofункціональним, адже передбачає інтерпретаційну, виконавчу, управлінську, репетиційну та організаторську діяльність. Але, як показує досвід, диригенту-хормейстеру, крім відповідних знань, умінь, навичок, безпосередньо пов'язаних із професійною діяльністю, необхідно володіти здатністю забезпечувати "поліфонію спілкування" у колективі, домагаючись міжособистісної сумісності з урахуванням індивідуальних